

Ablak

FÚZFASÍP (V.)

HAJÓVAL FIUMÉIG

BORDÁS GYŐZŐ

Vécsei mérnökék vadas vacsorára várták vendégeiket. Mindkét cselédjük már kora délután kint szorgoskodott a bogrács körül a diófa alatt, arra is ügyelve, hogy falevél ne tévedjen a rézüstbe. A lehullókat, amelyekből pedig októberben már jócskán volt, kézzel kellett összeszedniük kupacba, mert seprűvel a port felverték volna, viszont a tűzre sem volt szabad dobniuk, mert mint azt Vécseiné szakszerűen megmagyarázta nekik, a maró füst behúzódna a lakásba, először is a vadásztróféakkal díszített szaloban meg az emeleti dolgozószobába. A szalon most is nyitott, hatalmas spalettás ikerablakai valóban a diófára néztek, a fölötte levő dolgozószobából viszont a kert végéig lehetett látni, a csatornáig, sőt azon túl is, egészen a Telecskai-dombokig. Vécsei főntről éppen a lugast szemlélte. Bár száraz év volt, még mindig minden díszét megtartva ellenállt a hajnalban már csípős időnek, a nagy szőlőleveleken pedig briliánsként csillogott a kékkő az őszi napsütésben. A két cseléd sem tudta volna megmondani, mennyi vizet szivattyúztak ki az idén azzal a tűzoltópumpához hasonló, dugattyús és kétkaros masinával, amelyet a mérnök maga szerkesztett, s amely a kert végében egy vastag talpfán állt, jobbról egy öblös, belülről vászonnal bevont gumitömlő volt rászelve, amelynek a csatornába eresztett végén kosárra emlékeztető vízszűrő szita volt, a szivattyú másik oldalából pedig vascső vezetett egészen a kerti kapuig, minden tíz méteren elágazott jobbra is, balra is, úgyhogy teljes egészében behálózta a kertet. Az elágazásoknál csapok voltak, erre szerelték a könnyen kezelhető, vékonyabb gumicsövet, amellyel a veteményt meg a lugast öntözték, vagy éppenséggel a ház előtti pázsitot locsolták, ilyenkor persze szórófejet szerelve rá. A mesterséges esőhöz persze erő kellett, s a szivattyú is nehezebben bírta, s ha a cső túlsó végén a szita körül sok volt már a hínár, mint asztmás öregember, úgy zihált a pumpa, közben iszonyatosan verejtékezett a két markos cselédlány.

A főzőkanalat kétségkívül jobban szerették a szivattyúnál, de azért ők is

büszkék voltak arra a ritka masinára, meg a kertre is. Ilyen lányokat bárhol a városban szívesen láttak volna. A szőlő is azért volt ilyen jól termő, mert hetente legalább egyszer aláengedték a vizet. Nem véletlenül építtette Vécsei mérnök emeletes házát víz mellé, bár a telek kiválasztásakor, vagy húsz évvel azelőtt, elsődleges szempontja az volt, hogy dolgozószobájából rálásson a Telecskának arra a pontjára, ahol Kiss József, a csatornaépítő temetette el magát. Miért érzett ilyen különös tiszteletet iránta? Mert a szülei is meg ő is mindent ennek az embernek köszönhet. Apja már negyvennyolc előtt zsilip- és gátőr volt, s ez mentette meg az életét. Jöttek és mentek itt mindenféle csapatok, gyújtogattak meg raboltak, és folyt le ezen a csatornán vér is épp elég, de arra mindenki ügyelt, hogy a zsilip megmaradjon, mert ha fölrobbantják, elönti a víz ezeket a városkákat egészen Óbecséig. Még vitéz Keiper Péter, e derék itteni születésű tűzmester is úgy állította föl ágyúját a Kiss-féle szőlő tövében Jellasichek búcsúztatására – Vécsei ezt apjától hallotta, aki szemtanúja volt az eseményeknek –, hogy oldaltűzbe fogva minél távolabb tartsa őket a zsiliptől.

Szelid volt ez a táj, a csatornaépítő is itt kívánt örökre megpihenni, s Vécsei ma sem tudott elképzelni boldogabb napot annál, mikor ladikjába szállva elindult Szenttamás irányába víziszárcsára meg búbosvöcsökre vadászni.

A kertet behálózó csövekben pedig egy egész vízügyi rendszert látott, kis makettjét annak a nagy és fontos hálózatnak, amelynek igazgatója volt. Éppen ez a lejtős kert adta az ötletet, hogy kezdeményezze két deltacsatorna megépítését is, az egyiket az esetleges vízfölösleg levezetésére, különösen tavaszi áradáskor, a másikat ugyancsak gyakorlatias szempontból; egy árkot, amely megkerüli a zsilipkamrát, s így a majd öt méter vízszintkülönbséget kihasználhatják egyszerre vízimalom és áramfejlesztő üzemeltetésére. Ennek az ötletnek a kivitelezésével nyerte el a Hajózási Társaság bizalmát, és tették meg igazgatónak. Most a cukorgyári kikötő bővítése volt a gondja, hogyan lehetne hatvan-hetven öltre kiszélesíteni ezt a stéget. Elképzelése már volt ugyan, de a megvalósítása nehézségekbe ütközött.

Már terjengett a pörkölt illata, amikor megérkezett a fiáker, hogy Vécseinét a fodrászhoz szállítsa. – Csak kemény fával és lassan tüzelni alá – hallotta Vécsei, miként adja ki indulni kész felesége az utasítást a cselédeknek, akikkel az imént még együtt sürgölődött az udvaron, pirította a hagymát, ezt ugyanis Vécseiné irányította, mert szerinte a cselédek mindig üvegesre hagyják, s olyan lett, mint a kisírt lány szeme, mondogatta. „Nem tudják megtanulni, hogy csak akkor igazi a pörkölt – panaszkodott az urának is –, ha a hagymából hagyják kipárologni az utolsó leheletnyi párát is, hogy meg kell várni azt a pillanatot, amikor már majdnem a szenesedés kezd beállni.” Nos, a percnék ezt a töredékét valóban csak a mérnökne tudta megérezni,

de aztán a cselédeknek parancsszóra kellett a kondérba lötyyíteniük a kockára vagdalt húsdarabokat, amilyen gyorsan csak tudják, megkeverni, hogy a felforrósodott üst azon nyomban kiszippantson annyi nedvet, amennyire szükség van, hogy oda ne égjen.

– Aki nem Zentán tanul meg főzni, nem is tud hagyományt pirítani – magyarázta a felesége a cservenkai cselédeknek. Ő valóban ott tanult meg főzni is meg varrni is. Egy zsidó családhoz adta be az apja, akinek jól menő bognárműhelye volt a városban. Később még a polgári leányiskolába is beíratta, s talán éppen ennek köszönhette házasságát is. A végzős diákok jutalmul egynapos kirándulásra mentek Palicsra, Vécsei meg éppen azért volt ott, hogy vizsgálja meg, össze lehetne-e kötni a Palicsi-tavat a Tiszával, hogy Szabadka is vízi utat kapjon. Ott látta meg Emmát. Azt azonban mindig bánta, hogy a csatornából semmi sem lett.

Társaságban a mérnök nemegyszer mesélte, hogy ő valóban mindent a víznek köszönhet, még a feleségét is, akinek elsősorban a mérhetetlen pedánságát becsülte, ami már véreben is benne lehetett, olyan szükségszerűen, mint ahogy minden csepp vízben azonnal megjelennek az amőbák. Már-már betegesen rendszerető volt: a hétvégi nagytakarítás után, mielőtt fölmosatta volna az egyébként is tiszta utcai járdát, késsel még kivágatott minden fűszálat a téglák közül. A gyerekeket is tisztán járatta, hogy csak úgy suhogott bakfis lányán a rakott szoknya, s élére vasalt nadrágban járt mindig a gimnáziumba Jenő fiuk. A takarításban segédkezett is, nemcsak felügyelt, közben itt tanult kifejezéssel élve, rihtelte a lányokat, pedig az utcán, a boltban meg a piacon méltóságos asszonynak szólították, a tanárok, papok és üzletemberek viszont nagyságos asszonynak. Ez előbbi cím viselőjeként vette át a vadászegylet küldeményét a mészárosinasoktól, egy fadézsát, benne jéggel, vaddisznócombbal, özgerinccel és egy vadnyúlal. Nem volt még vadászhidény, de a csatornatársaság vadászai a jegyző beleegyezésével már kilőhettek néhány selejtnak nyilvánított vada. A községi jegyző nagy öntöttvas lábasa már nem is volt a kocsin, amikor a Vécseiéket megillető dézsányi húst szedték le a parasztszekérről, sietve, mert még ki kellett jutni Balogh igazgatóékhoz a kendergyárba és Rosenbergékhez a selemgyárba.

Bár siettek az inasok, mert olvadt a jég, Vécseiné a pincébe vitette a dézsát, mert nehéz lett volna a lányoknak, de a sózáshoz már odarendelte őket. Borsszemet és babérlevelet is tetetett a hús közé. – A só majd kiszívja egy kissé a vért – mondta, de az özsuta gerincéből csak egy darabot hagyott a pörköltnek, a többit két jégtábla közé helyeztette, és meghagyta, pácot kell hozzá főzni sárgarépával, zöldséggel, mert sütvé lesz igazán jó.

Kitűnő vadas pörköltet tálaltak föl a lányok a teraszon, ahova még oda-sütött a nap. Kilencen ülték körül az asztalt. A házigazdáékon kívül Ko-

vács doktorék, Klein Ferenc református lelkész és felesége, Szentgyörgyi Ferenc, a csatornatársaság már megözvegyült nyugalmazott tisztviselője és Sauer Jakab a feleségével. Sauer virágot is hozott Emma asszonynak, őszi-rózsát. A gyerekeknek a cselédek bent terítették a konyhában, mert a házigazda nem tartotta illőnek, hogy ők is tanáraik társaságában legyenek. Klein Ferenc a hitoktatást tanította nekik, Vécseiék fia és lánya is nála konfirmált, bár Emma asszony azt szerette volna, ha az ő katolikus vallását vették volna föl. Mégsem támadt ebből soha különösebb nézeteltérés a családban, csak mikor az asszony megérkezett a nagymiséről, s lelkendezve mesélte, milyen szépen fel volt díszítve az oltár, mordult rá az ura, csak annyit mondva neki: – Nem az oltár miatt jár az ember a templomba.

A társaság mohón fogyasztotta a vacsorát, közben udvariaskodó társalgás folyt, főleg a nők között, Emma a fodrászra panaszkodott, aki egy kicsit megsütötte a homlokát amikor dauerolta a haját, s kérdés, mennyi ideig marad meg a tartós hullám, a papné a másnapi istentisztelet meg a délutáni bibliaóra előkészületeiről beszélt, Kovácsné Valéria nővér lustaságára panaszkodott, amiért minden munka az urára marad, és végső ideje lenne egy fiatal orvos személyében kiegészítőre találni. Aranka volt a leghalkabb, ő még feszélyezve érezte magát ebben a nyelven társaságban, egyébként is más gondoljai voltak, gyermeket várt, de annak azért örült, hogy Kovács doktorékkal megismerkedhetett.

Közben alkonyodni kezdett, és Vécseiné ezüst gyertyatartókat hozott az asztalra.

– Ha kiépíthetnék a csatornát – mondta Vécsei a gyertya lángját figyelve – egyszerre három uszályból lehetne kirakodni.

Klein tiszteletes előbb nem volt elragadtatva az ötlettől, hogy a presbitérium adja el a földjét a csatornaparton, de izgatta a képzeletét a fölkínált kétszer akkora terület a topolyai út mellett, és még vacsora közben megállapodtak abban, hogy pártfogolja az ügyet, a csatornatársaság számíthat rá, de végleges döntésre csak a püspökség beleegyezése után kerülhet sor. Vécsei megígérte, viszonzásul a Hajózási Társaság saját költségén tataroztatja a templomot. Úgy látta, még a télen szerződhet az egyházzal is meg a cuorgyárral is.

Kovács doktorék és Sauerék szóhoz sem jutottak. Kovács doktor unta is kissé ezeket a vacsorákat, hiszen jutott neki belőle bőven, sok betege volt, s mind örült, ha megvendégelhette. Különben is Aranka foglalkoztatta. Kellemes érzéssel töltötte el a nő közelsége, a gyertyafényben szinte aransárgának látta a haját, s eleinte akármennyire is a véletlennek gondolta, hogy tekintete meg-megállapodik a fiatalasszony arcán, mindinkább azt tapasztalta, a társaság központja lett ez a pesti lány. Jobban szerette volna, ha neki tesz föl kérdéseket, de Aranka a heveskedő Szentgyörgyivel volt éppen el-

foglalva, aki azt magyarázta, negyvenöt évet töltött a csatornatársaságnál, de még most is dolgozik, mert nélküle a dolgok nem mennének simán. S a kérdésre, ott volt-e az új zsilip építésénél, Szentgyörgyi fölállt, és mint szónok teszi, mielőtt hosszabb beszédbe kezd, megigazította csokornyakkenőjét, hatásszünetet tartott, és elkezdte:

– Drága asszonyom – fordult Aranka felé, s ha nem ül tőle távolabb, nyilván kezet is csókol neki –, nemcsak hogy ott voltam, hanem én emeltem ki azt a szarkofágszerű kőszekrényt is, amelyben egy ezüstlemez volt. És tudja, mi volt arra ráírva?

– Mi? – kérdezte érdeklődéssel Aranka, s szeme is fölcillant, hogy mindaz, ami most következik, mert hát valaminek következnie kellett, az ő tiszteletére történik majd.

– Hát, kérem szépen, azon az ezüstlemezen ez állt: „*Ő Felseje II. Ferenc-császár, győzhetetlen római imperátor, a magyarok apostoli királyának fővédnöksége alatt P. P. P. F. (ezt Sauerék nem értették) az örökös kir. (így rövidítve) herceg, osztrák főherceg Sándor Lipót Magyarország kegyelmes nádorának védnöksége alatt, nemes Bács vármegye főispánjának Ürményi Józsefnek pártfogásával, a közjót szerető főrangúak, előkelők, nemesek s a haza legjobb polgáraiból egyesült s gróf Apponyi Antal és gróf Harrach János elnöksége alatt levő társaságnak pénzén építették ezt a Ferenc király nevével felékesített hajózó csatornát a kereskedelem fejlesztésére, a magyar nemzet dicsőségére (még jobban kihúzta magát, és szemüvegét is visszatolta, mintha olvasna, pedig valóban betéve tudta ezt a szöveget) és üdvére s a szerencse óhajuknak kedvezvén, ezt a négyszögletes követ a zsilip aljába emlékül helyezték az észtehetségben és ügyességben kiváló két édes testvér, Kiss József és Gábor magyar nemesek, kik kitűntek építészeti tudományukkal és hírnevükkel szolgálván az utókornak és ennek hálás és halhatatlan emlékezetét maguknak kiérdemelvén, kik (ekkor úgy tűnt, mintha csuklott volna) eme nagy jelentőségű műnek kezdői, kiásásának befejezői és felépítésének igazgatói voltak. U. 1794. június 9-én.*”

– Bravó, bravó – kiáltott a házigazda és a lelkész is, még mielőtt a dátum is kimondatott volna, de a tapsot mindenkitől megkapta, kivéve Kovácstól. Aranka el volt ragadtatva, bár fejében ott motoszkált, vajon ilyen nyakatekert magyar nyelven íródhatott-e a szöveg, mert az ő pesti fülét sértették ezek a különleges vonzatok. Rá is kérdezett, s csak akkor rezzent össze, amikor férje kissé megvetően nézett rá ezért.

– Latinul, deákos nyelven, kérem szépen, Székely igazgató úr fordította magyarra, s küldték is meg Pestre magának Heinc Albert tanácsos úrnak, ő pedig közzé is tette az újságokban, majd a Bács-Bodrog Vármegye második kötetében... De elmondom én latinul is – folytatta, és már majdnem bele is kezdett, amikor a házigazda leintette.

– Ne, Ferenc bátyám, ettől kímélj meg bennünket, én garantálom, hogy latinul még el is énekelnéd.

– No, jó, öcsémuram – kedélyeskedett Szentgyörgyi –, de hogy itt ma deák nyelv nélkül ne maradjunk, fiatal barátainknak elmondom, mi olvasható azon a sírkőlapon, a Kiss József úrén – és mutatott a kert felé –, ha ezt még megengedik.

– De aztán bevonulunk a szalonba – szólt közbe Emma asszony –, mert bizony, kezd hűvös lenni.

– H. S. E., ez annyit jelent, mit hic situs esse (torokköszörülés) IOSEPHUS KISS NOBILIS HUNGARIUS, QUEM IMMORTALEM ESSE HICCE FRANCISCEI CANALIS TESTATUR, IM MORTALEM FUISSE HOC MARMOR. NATUS BUDAE XIV. (ezt is latinul) ANTE CALEND APRILIS ANNO MDCCIIIL. DENATUS ZOMBORINI APUD BACSIENSES III. IDUM MARTI ANNO MDCCCXIII.”

– Csakhogy a nyelvéd bele nem török – szólt megint a házigazda.

– Igen ám, csak én kikutattam a zombori levéltárban, hogy ő eredetileg így fogalmazta meg saját sírkőfeliratát: *„Itt nyugszik Kiss József, nemzeti-sége magyar. Hogy halhatatlan, a Ferenc-csatorna bizonyítja. Hogy halandó, e hideg márvány.”* Nos, hölgyeim és uraim, máig nem derült ki, ki javította ki a sírkövön a „magyar nemzetiségűt” „magyar nemesre”, de nyilván ugyanaz a személy, aki hozzáírta mindehhez: *Született Budán, 1748-ban 14 nappal április hó calanderje (azaz első napja) előtt (magyarán, március 19-én), s meghalt Zomborban (mi úgy tudjuk, Szenttamáson), bácskai barátainál, március idusának harmadik napján (azaz 1813. március 18-án).*

– Fac bene, dolebis – tette most hozzá Vécsei mérnök, mármint: Tégy jót, megbánod –, ez volt Kiss urunk nagy mondása – s mivel a házigazda most Sauerre nézett, ő biztos volt benne, hogy ezzel az almanachi cikkükre gondolt. – De mit mondott az öreg Kiss? – tette föl a kérdést a házigazda, mire Sauerékon kívül mindenki kórusban válaszolta: „Józsefünkre, ígyunk is!”

Csendültek a poharak erre olyan hangosan, hogy a kanális felől érkező békakuruttyolást is elnyomták.

– Hát igen, a történelmet illik ismerni – kezdte most Klein tiszteletes –, nálam sem konfirmálhat úgy senki sem, hogy ne ismerné dicső Kármán József urunk Babonákról című könyvét. Minthogy azt a mi emberünk írta, itteni szokásainkról. Ezt illik tudni.

Hát akkor aligha konfirmálhatnánk, villant át a Sauer házaspár agyán, mert a nevet Jakab ugyan hallotta már, de csak annyit tudott róla, hogy már az apja is itt papskodott, lett belőle alesperes, s hogy máig nem derült ki, annak idején ő vagy az evangélikus pap volt-e kénytelen szállást adni az erre portyázó Jellasicznak, de fiáról, erről a majd kilencvenéves Kármán József-

ről csak azt hallotta, nemrég ünnepelte hatvanéves lelkészi jubileumát, s Koronás Arany Érdemrenddel tüntették ki. És azt is tudta, ő a kaszinó egyetlen tiszteletbeli tagja, de jó ideje nyomja az ágyat, úgyhogy ott megjelenni már nem tud.

– Nem ember az, aki valamivel híressé nem teszi magát, legalább a saját falujában – mondta Szentgyörgyi. – Hallom, tanár úr, maga is ír, kutat, preparál... Nagyon jól teszi. De tudja, mi tetszett nekem a legjobban? Hogy tavasszal Szent György napján fűzfasípot csináltatott a gyerekekkel. Mi is faragtunk annak idején. Kicsi, igénytelen, talán nem is lehet hangszernek nevezni, de érdekes, és tudja miért? – választ sem várva folytatta. – Mert nem hallatszik messzire, nem olyan az, mint a hajósíp, á, nem, hanem nekünk való, a lelkünk szólal meg általa. S főleg a bánat jön ki belőle. Gondolkozzon el ezen, tanár úr! S jövőre is vigye oda a gyerekeket!

Bár rögtön érezte Sauer, hogy e bölcs tisztviselő valami allegóriába bújtatva mondandóját, képtelen volt megfejteni a metaforát, s ebben közrejátszott, hogy az asszonyok, Szentgyörgyivel mit sem törődve már megint összeszegdostak, s már azon vihogtak, hogy Kovácsné elmesélte nekik, Valéria nővér a múltkor a fertőtlenítésre szolgáló új spirituszlámpán melegítette föl a paprikásmaradékot. – Képzéljétek, micsoda blamázs lett volna, ha ezt valaki meglátja.

Férje viszont továbbra is mással volt elfoglalva. Nem tudott betelni Arankával. Gondolatban előbb csak a nyakszirtjét érintette, majd mind lejjebb és lejjebb merészkedett... Valami kéjes érzés kerítette hatalmába, s amikor azt ajánlotta, menjen el hozzá, hogy megvizsgálja, mert sose lehet tudni, miért kerülgeti a rosszullét, nem az orvos, hanem a férfi szólalt meg belőle. Aranka pedig, minthogy a nők mindig megérik lelkük különös szeizmográfjával a férfi közeledését, nem tudta, mi tévő legyen, elfogadja-e a meghívást, vagy hárítsa el. Egyrészt örült a doktorral kötött ismeretségnek, úgy érezte, valóban szüksége van orvosi tanácsra, de valami visszataszítót is érzett ez iránt az ember iránt. Mit akarhat vele a vén kujon? Bizonyára nincs a városban olyan nő, akiről ne tudná még azt is, hol az anyajegye. S most új áldozatra les?

A doktor pedig nem látott egyebet, mint apró vörös foltokat Aranka nyakán, s el is képzelte miként tágulnak most izmai, a hasizmok is, föl-fölrepezstve a vékony zsírpárnát, amely könnyű takaróként fogja körül. Nemcsak megmártózott, már fürdött is ebben a kéjes érzésben, s tudomásul sem akarta venni Emma asszony már ki tudja, hanyadik invitálását, hogy fáradjanak végre a szalonba, mert kint megfáznak. Aranka megörült a hirtelen kínálkozó egerűtnak, s a nőkhöz csatlakozva gyorsan túl is tette magát kellemetlenné váló helyzetén.

A szalon tele volt agancssal. Túlzsúfolt, gondolta Sauer Jakob is, amikor

belépett. A fegyver viszont érdekelte, és a vadászcsendélet is, amely mondanivaló sem kell talán, Pichler festménye volt, látszott már messziről.

– A nyulat valóban én lőttem, de a puskát meg azt a fácántollas kalapot Pepi festette mellé – magyarázta a házigazda Sauernek. – Nyolckilós volt, valahol a feketicsi határban terítettem le. Érdemes volt megfestetni. Alig várom, hogy elkezdődjön az idény.

– Nincs szebb dolog a vadászatnál – lépett hozzájuk az orvos, de szavainak a kétértelműségét csak Vécsei Béla értette. Jól ismerte.

– Uraim, pezsgőt ajánlok most, s már intett is a fehér kötényes, parancsra váró cselédlánynak, hozza be a behűtött Törleyt és a talpas poharakat.

– Igyuk már meg a pertut a tanár úrral, úgy nem áll a számra a magázás – mondta Vécsei, mire Sauer tisztelettudóan mosolygott csupán.

– Szervusz! – emelte koccintásra a poharát a házigazda és vele együtt a férfinépség.

– Szervusz... szervusz...

– Erről a lányról jut eszembe – intett szemével Szentgyörgyi a cselédlány felé –, hogy a cukorgyárba csupa válogatott lányokat hozatnak és csak idegent, a tisztviselőktől a cselédekig. Nem furcsa ez nektek?

– Majd farsangkor meglessük őket – mondta Kovács doktor, aki mindenre kapható volt, ha nők kerültek szóba, de valójában ő is hallotta már, hogy a pesti igazgatónak nem kellene a helybéli lányok.

– Hát erről Jakab nyilván többet tudna mondani. Te, úgy tudom, kijársz hozzájuk – kapott a kedvező slágvorton Vécsei.

– Kochánné indítványozására voltam már Weis úréknál, de a személyzetet nem ismerem.

– No és hogy teniszeznek a gyerekei? – érdeklődött tovább Vécsei, mert mint ahogy itt semmi sem maradhatott titok, az sem, hogy Sauert állítólag teniszezni hívták.

– Valóban csak kétszer-háromszor voltam eddig...

– Az éppen elég. Hallom Weisék gyerekeinek még francia nőrszük is van – kapcsolódott be a beszélgetésbe Emma asszony. Meg Pesten járnak majd továbbra is iskolába. Nem dicsekvésképp mondom, de holnapra a mi Zsuzsink is hivatalos hozzájuk délutáni habos kávéra. Nem is tudom, hogy öltöztessen majd.

– Mondd, Jakab, nagyra tartják magukat? – kérdezi Vécsei.

– Nem, nagyon természetesen viselkednek, Weis igazgató úr pedig rendkívül közvetlen ember. Ugye, Aranka?

– Igazi bécsi úriember – röppent a válasz –, kimértség, udvariasság, csöppnyi számítás...

– Akkor közénk való – avatkozott közbe Szentgyörgyi, pedig nem az volt a kérdés közéjük való-e Weis, hanem éppen fordítva.

– Mesélte is – folytatta Aranka, leküzdve félszességét –, hogy neki sokáig semmije sem volt, csak esze. Hogy is fejezte ki magát? „Azért bízták rám a részvényesek a gyárat, mert jó az orrom, meg van egy kis üzleti érzésem.” Ugye, így mondta?

Sauer egyből megértette, Vécseiéket Weisék érdeklik. S egyszerre világos lett előtte minden: vacsorameghívás, az egyházi föld ügye, a kikötő építése, a kapcsolat a cukorgyár igazgatójával. Résen lenni, Jakab – mondogatta magának.

– Gyere föl egy percre – invitálta Vécsei, mutatni szeretnék valamit.

Szentgyörgyi pedig, mint egy gyakorlott hoppmester már húzta is a doktort a nők felé. Kitűnő szervező is, állapította meg a tanár.

A dolgozószoba is tágas volt, hatalmas kovácsoltvas csillár szórta a fényt a falakat borító bekeretezett térképekre. A faragott, nagy íróasztalon papírok, mögötte a könyvespolcon vaskos könyvek.

– Nagyon jól tetted, hogy a répa mellett döntöttél. Ennek van igazi jövője. A kendergyár kiöregszik, a cukorgyár új. S ha a vízi utat kiépítjük, legalább ötven évre itt minden meg van oldva. Mondtam már, egész könyvet írtam a csatornáról, de látod, azzal semmire se megyek. Ez a történelem, s kit érdekel? Senkit. De hogy lehajózhatunk-e a cukorral Fiuméig... Az már igen.

– Ne haragudj, hogy megkérdzem, mi az igazi oka, hogy mi nem jelenünk meg az almanachban?

– Ne akard azt mondani, hogy nem érted. A kendergyár pénzeli.

Sauert naivsága miatt előntötte a verejték, s alig tudott összpontosítani Vécseire, aki pálcát vett elő, azt látta, szépen kifaragottat, s nem olyan egyszerű nádpálcát, mint amilyenje neki volt az iskolában. Vécsei a térképen Šamacra mutatott.

– Látod, innen Sisakig lehetne hajózni, aztán a Kupán egészen Karlovačig. Namármost itt kellene csatornát ásni Brodig, amely csak öt mérföldnyire van az Adriától. De innen már három enyhe lejtésű út vezet Fiuméig, Bakarig és Kraljevićig.

– Ehhez kellene a cukorgyár segítsége? – kérdezte Jakab.

– Most még nem. Erre még úgy sincs pénzük. De távlatban, években gondolkozva? Nem új terv ez, ne gondold, megvan vagy százéves. Ezt kellene felújítani, ehhez kellenének majd a cukorgyári részvényesek is. Mit szólsz hozzá?

A természettanár csak nézte a térképet, és bármennyire is megtisztelőnek érezte, hogy ebbe Vécsei őt is beavatja, nem tudott mit mondani, mert nem látta benne a szerepét. Vécsei azonban, ha belevágott, végigmondta: – Ennek a vidéknek nincs meg a pontos természetrajzi leírása. Remélem, érted?

– Igen. De engem most a csatorna fogalkoztat, annyi mindennek utána kell még járnom. Meg a témámat is elfogadták, megírnám a disszertációm.

Vécsei hagyta gondolkozni egy percig, aztán az asztalra mutatva csak annyit mondott: – Én is megírtam az enyémet, itt van.

Sauer úgy érezte most, mintha megszólalt volna benne a fűzfasíp.

(Folytatjuk)

